

**UCHWAŁA NR LXXI/691/24
RADY POWIATU ZAWIERCIAŃSKIEGO**

z dnia 11 kwietnia 2024 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz.U. z 2024 r. poz.107) w związku z art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U z 2024 r. poz.177, z 2023 r. poz. 818) **uchwała się, co następuje:**

§ 1. Przyjąć Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026 w brzmieniu załącznika do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Powiatu
Zawierciańskiego

Barbara Laskowska

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026

Spis treści

- 1. Wprowadzenie**
- 2. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim**
- 3. Analiza SWOT**
- 4. Wnioski i rekomendacje**
- 5. Cele i kierunki działania**
- 6. Monitoring i ewaluacja**
- 7. Podsumowanie**
- 8. Załączniki**
  - Spis tabel
  - Spis wykresów

I. Wprowadzenie

W preambule Konwencji o Prawach Dziecka zaznaczono, że dziecko do pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości powinno wychować się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia. Rodzina jest niewątpliwie naturalnym i podstawowym środowiskiem wychowania i funkcjonowania dziecka, jest wartością bezcenną.

Rodzina powinna opierać się na zasadach gwarantujących ciepłą atmosferę miłości i przyjaźni. Każda rodzina wskutek narastających problemów związanych z życiem (wielodzietność, ubóstwo, bezrobocie itp.) może w pewnym momencie potrzebować wsparcia i pomocy. Na taką pomoc powinna zawsze liczyć ze strony instytucji i placówek, które zakresem swojej działalności nastawione są na wspomaganie rodziny. Nie zawsze jednak taka pomoc jest dostępna, bądź też nie każda rodzina zgadza się na ingerowanie osób postronnych w swoje życie. Doprowadza to do sytuacji, w której osobami szczególnie poszkodowanymi bywają dzieci.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji życiowej, gdy rodzice nie mogą zapewnić dziecku prawidłowej opieki, spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego poprzez m. in. organizację rodzinnej pieczy zastępczej.

Pieczą zastępczą to zespół osób, instytucji oraz działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności jej sprawowania przez rodziców biologicznych. Pieczę zastępczą zapewnia pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub, gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka, w przypadku braku takiej możliwości opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej powinno nastąpić po wyczerpaniu wszystkich form pomocy rodzinie biologicznej. Oznacza to, że do umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej może dojść wówczas, gdy uprzednio stosowane inne środki oraz formy pomocy rodzicom dziecka, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie doprowadziły do usunięcia stanu zagrożenia jego dobra. Objęcie dziecka jedną z form pieczy zastępczej następuje na okres nie dłuższy niż do osiągnięcia przez nie pełnoletności lub do 25 roku życia, w przypadku spełnienia warunków, o których mowa w w/w ustawie.

Pieczą zastępczą jest sprawowana w formie:

- rodzinnej
- instytucjonalnej

Wykres nr 1. Formy rodzinnej i instytucjonalnej pieczy

Źródło: opracowanie własne na podstawie Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Rodzina zastępcza to forma sprawowania opieki nad dziećmi pozbawionymi trwale lub czasowo opieki rodziców biologicznych, która w wypełnianiu swoich funkcji kieruje się dobrem przyjętego dziecka i poszanowaniem jego praw. Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Traktują dziecko w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej, zapewniają dostęp do świadczeń zdrowotnych, umożliwiają kształcenie, rozwój uzdolnień i zainteresowań,

zapewniają ochronę przed bezprawną ingerencją w jego życie prywatne, a także zaspokajają jego potrzeby emocjonalne.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza jest prowadzona przez powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. W w/w formie pieczy zastępczej, z wyjątkiem placówek typu rodzinnego, umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia. W wyjątkowych sytuacjach, szczególnie, gdy przemawia za tym stan zdrowia dziecka lub dotyczy to rodzeństwa, w placówkach tych można umieścić dziecko poniżej 10 roku życia. Jej głównym zadaniem jest zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zagwarantowanie mu dostępu do kształcenia oraz opieki zdrowotnej czyli jak najlepsze zabezpieczenie dobra dziecka w sytuacji, w której z jakichś przyczyn, nie może być ono umieszczone w rodzinnej pieczy zastępczej. Równie ważnym zadaniem jest realizowanie planu pomocy dziecku oraz umożliwianie dziecku kontaktu z jego rodzicami i innymi osobami bliskimi, a także podejmowanie wszelkich możliwych działań w celu powrotu do rodziny. Całodobowy pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinien mieć bowiem charakter przejściowy - do czasu powrotu dziecka do rodziny naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej. Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce następuje po wyczerpaniu wszystkich innych możliwości udzielenia pomocy rodzinie biologicznej przez osoby, które zajmują się pracą w obszarze pomocy dziecku i rodzinie. Realizując swoje zadania placówka współpracuje z sądem, powiatowym centrum pomocy rodzinie, rodziną dziecka, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz z innymi osobami i instytucjami, które podejmują się wspierania działań wychowawczych placówki opiekuńczo-wychowawczej.

Z punktu widzenia potrzeb dziecka to rodzina jest podstawowym środowiskiem zapewniającym mu bezpieczeństwo emocjonalne, jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego też wśród podmiotów sprawujących pieczę zastępczą formy rodzinne zajmują szczególne miejsce i z uwagi na dobro dziecka są najbardziej pożądane. Zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji zawodowej lub niezawodowej rodziny zastępczej oraz ich ciągłe wspieranie.

Rodziny zastępcze są wspierane w swoim funkcjonowaniu między innymi poprzez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest zatrudniany przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Koordynatorzy regularnie odwiedzają rodziny zastępcze. Takie działania ma na celu ustalenie sytuacji przyjętego dziecka, sposobu sprawowania opieki, dbania o zapewnienie dziecku prawidłowych warunków rozwoju i wychowania, odpowiednich do jego stanu zdrowia i poziomu rozwoju.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej sprawując nadzór nad prawidłowym procesem wychowawczym dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych współpracuje z innymi jednostkami pomocy społecznej, sądami i placówkami oświatowymi, placówkami służby zdrowia oraz ośrodkiem adopcyjnym. Oprócz zapewnienia wsparcia merytorycznego dla osób pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej, właściwy powiat zobowiązany jest do ponoszenia wydatków na pokrycie kosztów pobytu dziecka w rodzinie zastępczej.

Praca z rodziną zastępczą musi być oparta głównie na uznaniu jej tymczasowego charakteru. Podejmowane działania powinny zmierzać do zapewnienia dziecku możliwie szybkiego powrotu do rodziny biologicznej. Dlatego warunkiem jest stałe monitorowanie pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej. Służyć temu ma okresowa ocena zasadności pobytu dziecka w rodzinie, dokonywana co najmniej dwa razy w roku, we współpracy z psychologiem, pedagogiem, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny biologicznej dziecka.

W pracy z rodziną biologiczną niezwykle istotna jest koordynacja działań wszystkich instytucji i służb zobligowanych do jej wspierania. Zadanie to może być realizowane poprzez zespoły interdyscyplinarne, składające się z osób reprezentujących instytucje i służby zainteresowane rozwiązaniem problemu danej rodziny. Metoda ta szczególnego znaczenia nabiera przy dokonywaniu oceny zasadności pobytu dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej realizowanej dwa razy w roku odnośnie każdego dziecka.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026 został sporządzony na podstawie założeń ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2023r. poz. 1426 z późn. zm.). Podstawę prawną *Programu* stanowi art. 180 ust. 1 pkt 1 w/w ustawy, zgodnie z którym do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letniego programu dotyczącego rozwoju pieczy zastępczej.

W *Programie*, szczególnie w określeniu celów priorytetowych oraz planowaniu działań do realizacji uwzględniono zapisy następujących dokumentów:

·Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Zawierciańskiego na lata 2021-2026, przyjęta Uchwałą Rady Powiatu Zawierciańskiego w dn.29.04.2021

·Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997r.

·Konwencja o Prawach Dziecka z dnia 20 listopada 1989r.

·Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy

·Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

·Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej

·Rozporządzenie Ministra Pracy Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej

·Ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym

·Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009r. o finansach publicznych

Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim oraz diagnozę sytuacji i potrzeb osób opuszczających pieczę zastępczą. Program określa kierunki działań w 3-letniej perspektywie oraz rekomendacje w zakresie prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej.

Perspektywa kilkuletniego rozwoju pieczy zastępczej w planowaniu działań oraz osiąganiu standardów opieki nad dzieckiem, zakłada wieloetapowy proces podniesienia jakości oferowanego wsparcia. Uwzględnia działania profilaktyczne, mające na celu przeciwdziałanie zagrożeniom dla funkcjonowania rodziny, wspieranie jej w rozwiązywaniu istniejących problemów.

Zadania z zakresu wspierania i rozwoju pieczy zastępczej realizowane są zgodnie z zasadą pomocniczości. Działaniom profilaktycznym, mającym na celu stworzenie dziecku odpowiednich warunków życia w jego środowisku rodzinnym, muszą towarzyszyć działania na rzecz doskonalenia i rozwoju różnych form pieczy zastępczej. Należy przy tym zaznaczyć, że powinny mieć one charakter okresowy i wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, zmierzać do integracji dziecka z jego rodziną.

Istotną rolą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest podejmowanie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej oraz wspieranie osób podejmujących trud wychowania dziecka pozbawionego opieki ze strony rodziców naturalnych.

Niniejszy program jest kontynuacją wcześniejszych działań podejmowanych w Powiecie Zawierciańskim na rzecz rozwoju pieczy zastępczej. Służy ukierunkowaniu działań na poziomie powiatu, ustaleniu priorytetów, jest także podstawą do pozyskiwania środków finansowych. Celem, który nadal chcemy osiągnąć jest stworzenie sprawnie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej, umożliwiającego objęcie opieką i wsparciem wszystkich dzieci potrzebujących tego rodzaju pomocy.

II. Wspieranie rodziny i system pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim

1. Wspieranie rodziny w kryzysie w powiecie zawierciańskim

Powiat zawierciański obejmuje 10 gmin, które realizują zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dotyczące pracy z dysfunkcyjną rodziną biologiczną przeżywającą trudności, której celem jest nabycie przez rodziny odpowiednich kompetencji, umożliwiających im właściwe pełnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Rodzina dysfunkcyjna na terenie gminy jest wspierana przez asystenta rodziny, którego zadaniem jest wzmocnienie roli i funkcji rodziny, rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców, podniesienie świadomości w zakresie planowania i funkcjonowania rodziny, a także zapobieganie jej marginalizacji i degradacji społecznej.

Tabela nr 1. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2021 - 2023

Lp.	Zakres informacji	2021	2022	2023
1	Liczba rodzin/środowisk objętych wsparciem asystenta rodziny: a)z postanowienia sądu b)ze zgłoszenia pracownika socjalnego	30 111	31 106	35 108
2	Liczba rodzin i dzieci objętych pracą asystenta rodziny, u których wystąpiły problemy opiekuńczo-wychowawcze, które mogą skutkować umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej	256	225	222

Źródło: dane pozyskane z ośrodków pomocy społecznej powiatu zawierciańskiego

Z analizy pozyskanych danych wynika, że w roku 2023 zmalała liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny.

W sytuacji, gdy praca asystenta z rodziną nie przynosi zakładanych efektów, sąd decyduje o czasowej izolacji dziecka od rodziców biologicznych, orzekając tymczasowe zabezpieczenie dziecka w jednej z form pieczy zastępczej.

Najczęstszymi przyczynami dysfunkcyjności opiekuńczo-wychowawczych rodziców są:

- problemy alkoholowe
- przemoc
- bezzadność opiekuńczo-wychowawcza
- przestępczość
- niepełnosprawność
- samotne rodzicielstwo
- niewydolność ekonomiczna
- migracje zarobkowe

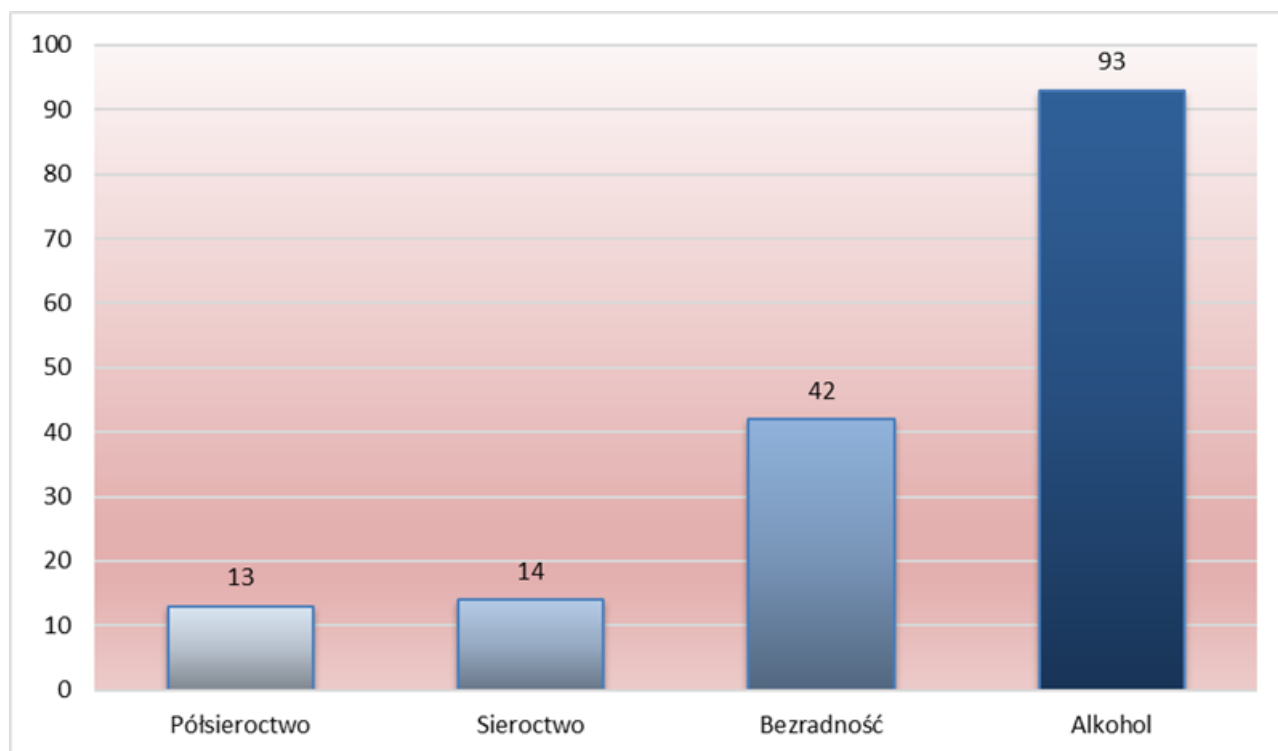
Następstwem tych zdarzeń jest:

- osłabienie lub zerwanie więzi rodzinnych
- rozpad rodziny
- izolacja dziecka od rodziny biologicznej

Dzieci trafiały do rodzinnej pieczy zastępczej z trzech powodów: rodzice nie potrafili się nimi opiekować, nie chcieli się nimi opiekować lub nie mogli się nimi opiekować.

Powody skierowania aktualnie przebywających dzieci w pieczy zastępczej obrazuje wykres:

Wykres nr 2. Główne powody kierowania dzieci do pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu
Rodzina zastępcza w powiecie zawierciańskim

W 2023r. na terenie powiatu zawierciańskiego funkcjonowało 110 rodzin zastępczych, w których przebywało 170 dzieci.

Najwięcej rodzin zastępczych było w gminie Zawiercie (55) i w gminie Łazy (15), najmniej w gminach: Żarnowiec (2) i Irządze (1).

Przeważającą liczbę rodzin zastępczych stanowiły rodziny spokrewnione z dzieckiem – 83, w których umieszczonych było 111 dzieci.

Rodziny niezawodowe stanowiły liczbę 23, umieszczono w nich 31 dzieci. Ponadto w powiecie zawierciańskim funkcjonowały 4 rodziny zawodowe, w których przebywało 28 dzieci, w tym 1 rodzina zastępcza pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego, w której w ciągu 2023 roku przebywało ogółem 19 dzieci.

Tabela nr 2. Liczba rodzin zastępczych/liczba umieszczonych w nich dzieci w 2023r.

Gmina	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych	Liczba dzieci	Liczba rodzin zastępczych zawodowych (w tym pogotowie rodzinne i RDD)	Liczba dzieci	Liczba dzieci ogółem
Irządze	1	1	0	0	0	0	1
Kroczyce	6	7	3	4	0	0	11
Łazy	11	14	3	5	1	2	21
Ogrodzieniec	5	6	1	2	0	0	8
Pilica	4	4	1	2	2	22	28
Poręba	3	4	1	1	1	4	9
Szczekociny	3	4	1	1	0	0	5
Włodowice	4	7	2	3	0	0	10
Zawiercie	44	62	11	13	0	0	75
Żarnowiec	2	2	0	0	0	0	2
Ogółem	83	111	23	31	4	28	170

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu

Na przełomie lat 2021-2023 zarówno liczba rodzin zastępczych, jak i liczba dzieci przebywających w tych rodzinach ulegała zmianie. Najwięcej rodzin zastępczych funkcjonowało w roku 2021 – 116, najmniej w 2022 – 108. Natomiast liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wahała się od 157 do 172.

Liczbę rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, niezawodowych i zawodowych oraz liczbę dzieci w nich umieszczonych w latach 2021-2023 obrazuje poniższa tabela:

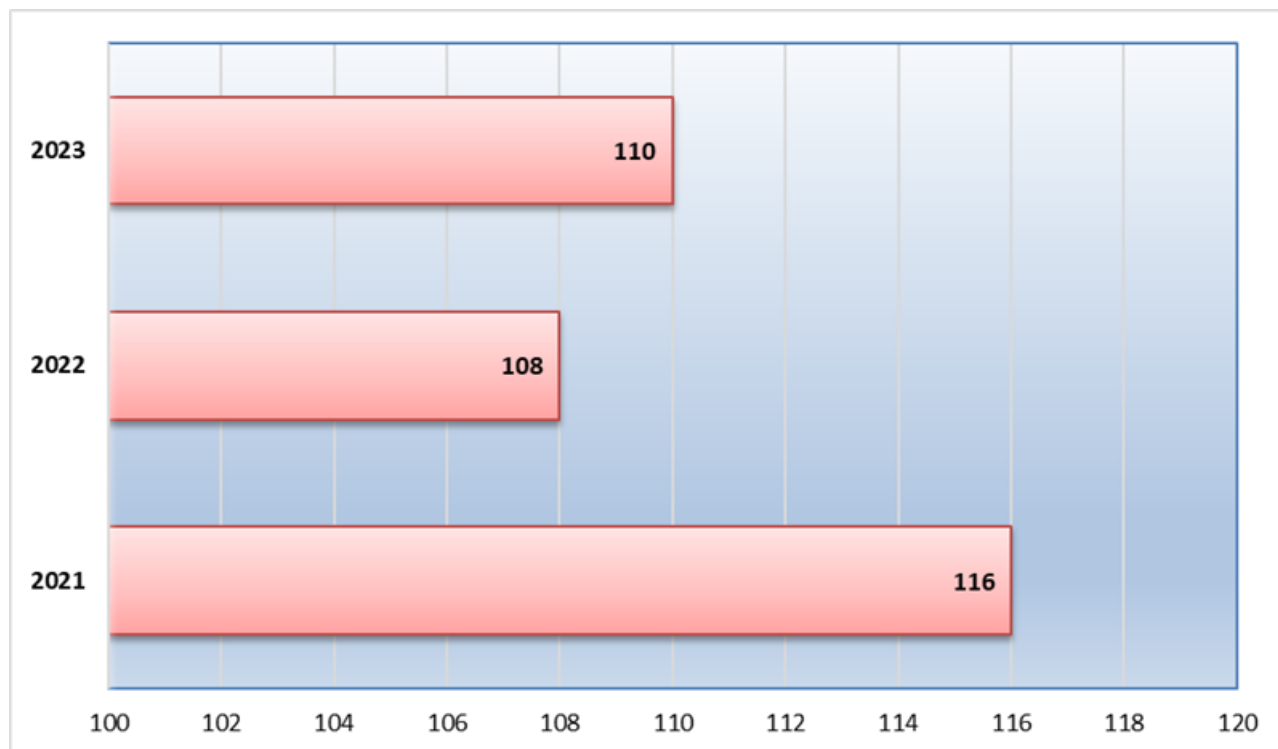
Tabela nr 3. Rodziny zastępcze w powiecie zawierciańskim w okresie 01.01.2021r. - 31.12.2023r.

Rok	Liczba rodzin zastępczych spokrewnionych (liczba dzieci)	Liczba rodzin zastępczych niezawodowych (liczba dzieci)	Liczba rodzin zastępczych zawodowych, w tym pogotowie rodzinne i RDD (liczba dzieci)	Ogółem liczba rodzin	Ogółem liczba dzieci
2021	85 (113)	27 (40)	4 (19)	116	172
2022	77 (97)	27 (43)	4 (17)	108	157
2023	83 (111)	23 (31)	4 (28)	110	170

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu

Wykres nr 4. Rodziny zastępcze w powiecie zawierciańskim w okresie 01.01.2021r. -31.12.2023r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu

Na przełomie lat 2021 - 2023 liczba nowo utworzonych rodzin zastępczych oraz liczba umieszczonych w nich dzieci utrzymuje się mniej więcej na tym podobnym poziomie. Poniższa tabela przedstawia zestawienie liczby nowoutworzonych rodzin zastępczych na przestrzeni lat 2021 - 2023.

Tabela nr 4. Liczba nowych rodzin zastępczych utworzonych w okresie 01.01.2021r. - 31.12.2023r.

Rok	Liczba nowopowstałych rodzin zastępczych w danym roku kalendarzowym	Liczba dzieci umieszczonych w tych rodzinach
2021	13	26
2022	12	24
2023	16	22

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu

Instytucjonalna piecza zastępcza w powiecie zawierciańskim

W powiecie zawierciańskim funkcjonuje Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo- Wychowawczych w Zawierciu, w ramach którego funkcjonuje pięć placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego: Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Pełna Chata” w Górze Włodowskiej z liczbą miejsc - 14, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Na Jurze” w Górze Włodowskiej z liczbą miejsc – 14, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Tęcza” w Zawierciu z liczbą miejsc - 15, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Familia”, również w Zawierciu z liczbą miejsc - 10 oraz Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Pegaz” w Chruszczobrodzie z liczbą miejsc - 15.

W w/w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywają głównie wychowankowie z terenu powiatu zawierciańskiego. W przypadku posiadania wolnych miejsc i zaistnienia takiej potrzeby ze strony innych powiatów, do placówek kierowane są dzieci spoza powiatu zawierciańskiego. Wówczas powiat kierujący dzieckiem pokrywa koszty jego utrzymania na podstawie zawartego porozumienia.

Tabela nr 5. Liczba wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023

Rok	Ogólna liczba wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej
2021	106
2022	92
2023	92

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych w Zawierciu

Tabela nr 6. Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023

Rok	Liczba dzieci w danym roku kalendarzowym ogółem	Liczba dzieci z powiatu zawierciańskiego w danym roku kalendarzowym
2021	106	64
2022	92	45
2023	92	50

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu

Mając na uwadze dane zawarte w powyższych tabelach można stwierdzić, iż liczba dzieci przebywających, jak również umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego utrzymuje się na podobnym poziomie.

2. System wsparcia usamodzielnianych wychowanków pieczy w powiecie zawierciańskim

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej zostaje objęta pomocą, mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Usamodzielnienie to długotrwały proces wychowawczy mający na celu przygotowanie wychowanka do podjęcia samodzielnego, dojrzałego życia w integracji ze środowiskiem. Przygotowanie programu usamodzielnienia powinno być poprzedzone dokładną analizą sytuacji bytowej, rodzinnej, zdrowotnej itp. wychowanka, aby był on realnym i możliwym do zrealizowania w swych zapisach dokumentem, odzwierciedlającym adekwatnie potrzeby, możliwości i ograniczenia. Dlatego też istotnym jest umożliwianie wychowankom przygotowującym się do usamodzielnienia korzystania ze specjalistycznego poradnictwa i doradztwa, szczególnie w kwestiach związanych z wyborem ścieżki edukacyjnej oraz przyszłego zawodu wskazane są spotkania z doradcą zawodowym, udział w treningach i warsztatach nakierowanych na pomoc w tym zakresie. Równie ważne w tym okresie jest wsparcie i pomoc psychologiczna, prawna i socjalna.

Najdalej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności osoba usamodzielniana opracowuje wspólnie z opiekunem usamodzielnienia indywidualny program usamodzielnienia i przedkłada we właściwym powiatowym centrum pomocy rodzinie do zatwierdzenia. Warunkiem do uzyskania pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji opracowanego wspólnie z opiekunem indywidualnego planu usamodzielnienia. Osobie, która po osiągnięciu pełnoletności opuszcza pieczę zastępczą przysługuje pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie oraz zagospodarowanie. Udziela się również pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i zatrudnienia, a także zapewnia pomoc prawną i psychologiczną.

Usamodzielnianych wychowanków cechuje często bierność, niechęć do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niska motywacja do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych, brak wiary we własne możliwości, niskie kompetencje w sferach poznawczej, społecznej, emocjonalnej. Okoliczności te wpływają na realizację programów usamodzielnienia. Dlatego bardzo ważne jest motywowanie usamodzielnionych wychowanków do jak najdłuższego kontynuowania nauki, zdobywania dodatkowych kwalifikacji i kursów zawodowych, by odpowiednio zostali przygotowani do samodzielnego życia.

Pełnoletni wychowankowie rodzinnych i instytucjonalnych form pieczy zastępczych najczęściej korzystają z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki, pomocy na usamodzielnienie i pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej oraz z wszelkiego rodzaju poradnictwa specjalistycznego.

Tabela nr 7. Liczba wychowanków objętych pomocą na usamodzielnienie

Rok	Liczba wychowanków ogółem	Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej
2021	94	13	26	10
2022	81	5	11	7
2023	67	7	7	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli wskazać należy, że zmniejsza się ilość Wychowanków usamodzielniających się. Coraz częściej osoby pełnoletnie decydują się pozostać w rodzinie zastępczej do czasu ukończenia nauki. Wybór ten spowodowany jest m.in. wyższym świadczeniem pieniężnym, które rodzina zastępcza otrzymuje na utrzymanie takiej osoby niż comiesięczna pomoc na kontynuowanie nauki, którą otrzymywałby wychowanek po opuszczeniu rodziny. Niektórzy wychowankowie korzystają w tym samym czasie z różnych form pomocy.

III. Analiza SWOT - mocne i słabe strony systemu pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim, jak również szanse i zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze działania.

Istnieją zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim. Mocne strony wspomagają budowę systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jak również osłabiają zagrożenia realizacji *Programu*. Natomiast na słabe strony należy zwrócić szczególną uwagę, gdyż mogą one utrudniać lub nawet uniemożliwiać realizację celów zawartych w *Programie*.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> -bieżące dokonywanie diagnozy potrzeb umożliwiających modyfikację potrzeb, identyfikację celów i możliwości ich realizacji, -stworzone warunki do powstawania i działania rodzinnych form pieczy zastępczej, -posiadanie zawodowych rodzin zastępczych w tym pełniących funkcje pogotowia rodzinnego, -wykwalifikowana kadra systemu rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej -organizowanie grup wsparcia dla rodzin zastępczych, -stworzone warunki dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej -większe wsparcie finansowe dla rodzin zastępczych, -specjalistyczne i kryzysowe wsparcie realizowane w powiecie na rzecz rodzin zastępczych -rozszerzenie promocji rodzicielstwa zastępczego, -stworzenie procedury wspierania i oceny rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka -poprawa skuteczności świadczonej pomocy rodziną zastępczą poprzez objęcie ich dodatkowym wsparciem pracownika socjalnego -comiesięczna kontrola efektów świadczonej pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej wobec 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca w stosunku do potrzeb współpraca przedstawicieli ośrodków pomocy społecznej z przedstawicielami organizatora pieczy zastępczej w zakresie umieszczania dziecka w pieczy zastępczej, pracy z rodziną biologiczną dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz w zakresie jego powrotu do rodziny, -brak procedury przewozu i przekazania dziecka do rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo- wychowawczej, - brak upowszechniania praktyk skutecznej współpracy z sędziami i szkołami – ścieżki współpracy wypracowywane są indywidualnie -przez realizatorów, - dzielenie się dobrymi praktykami przez różnych uczestników systemu ma charakter -okazyjny, a nie systemowy, -ograniczone środki finansowe, -niedoskonałość ustawy o pomocy społecznej i ustawy o wspieraniu i systemie pieczy zastępczej, brak jednoznacznych uregulowań, -brak odpowiedniego zaplecza lokalowego do nadzorowanych kontaktów - utrzymujące się przyczyny dysfunkcyjności rodzin uzależnienia, przemoc, bezradność, przestępczość, migracje (zarobkowe) wpływające na konieczność,

<p>rodzin zastępczych, -włączenie całego zespołu PCPR do różnych działań na rzecz wzmocnienia systemu pieczy zastępczej, -realizacja zewnętrznych projektów i form wsparcia np.: w formie opieki wytchnieniowej, -realizacja projektu „Szkoła dla Rodziców”, -organizowanie działań integrujących rodziny zastępcze i umieszczone w nich dzieci.</p>	<p>- niewystarczająca oferta bezpłatnych, dostępnych i dostosowanych do specyfiki pieczy zastępczej usług specjalistycznych (pełna diagnoza dzieci, opieka psychiatryczna i psychoterapeutyczna,</p>
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<p>-pozyskanie zewnętrznych środków finansowych na realizację zadań w zakresie pieczy zastępczej, zwłaszcza środków unijnych -możliwość pozyskania kandydatów na nowe rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe -wzrost świadomości społecznej -kampania promująca rodzicielstwo zastępcze, -stworzenie autorskiego programu szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, -- zbudowanie systemu wolontariatu, - otwartość podmiotów systemu na wypracowywanie nieformalnych, oddolnych zasad współpracy między różnymi podmiotami (np. organizacje pozarządowe szkoły, poradnie psychologiczno-pedagogiczne), - prowadzenie treningów wspierających dla rodzin, - rozszerzenie usług dla dzieci wymagających dodatkowego wsparcia w tym: psychologicznego, socjalnego, pedagogicznego i zawodowego, - organizacja szkoleń i warsztatów dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej wspomagających przezwyciężanie kryzysów rozwojowych i rozwijanie umiejętności społecznych, - wspieranie rodzin zastępczych w uzyskaniu dodatkowej pomocy, w tym materialnej z instytucji i organizacji zewnętrznych działających na rzecz dziecka i rodziny, - przystępowanie do projektów i konkursów realizowanych ze środków zewnętrznych nakierowanych zaspokojenie potrzeb rodzin zastępczych.</p>	<p>-zmienność przepisów prawa w obszarze pieczy zastępczej, -brak stabilizacji w rozwiązaniach prawnych, finansowych i systemowych, -- niski status społeczny pełnionych funkcji w ramach pieczy zastępczej, - negatywny obraz systemu pieczy zastępczej w społeczeństwie, istniejące stereotypy dzieci z pieczy zastępczej, -zjawisko „wypalenia zawodowego” wśród osób pełniących funkcję zawodowych rodzin zastępczych -niedostateczna oferta bezpłatnego wsparcia i pomocy specjalistycznej dla dzieci, młodzieży i rodzin ze specjalnymi potrzebami, dysfunkcjami, na terenie powiatu zawierciańskiego</p>

IV. Wnioski i rekomendacje do Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026

W realizacji założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej konieczne jest położenie nacisku na podejmowanie przez gminy działań na rzecz pracy z rodziną i w konsekwencji utrzymanie dziecka w rodzinie biologicznej.

Z uwagi na niedostosowaną u stosunku do potrzeb liczbę rodzinnych form pieczy zastępczej, ważnym jest podejmowanie działań powodujących wzrost liczby rodzinnych form pieczy zastępczej, jako tych najbardziej przyjaznych dziecku.

W związku z licznymi sytuacjami wskazującymi na konieczność umieszczania dzieci w pieczy zastępczej w trybie interwencyjnym istnieje pilna potrzeba utworzenia miejsc interwencyjnych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz zabezpieczenia miejsc, szczególnie dla dzieci do 10 roku życia w pogotowiu rodzinnym.

W ostatnich latach w obszarze wsparcia dzieci i ich rodzin zostały wprowadzone nowe rozwiązania legislacyjne, których efektywne wdrażanie wymaga szczególnej współpracy osób i podmiotów zajmujących się tą dziedziną życia społecznego. Podejście interdyscyplinarne, wyraźny podział zadań i procedury współpracy są warunkiem koniecznym z punktu widzenia zaspokojenia mieszkańców.

Zgodnie z uchwałą Nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.) rekomenduje się m.in. w zakresie wsparcia dziecka w kryzysie :

- rozwój sieci środowiskowych ośrodków pomocy psychologicznej i psychoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży,
- rozwój małych placówek, takich jak rodzinne domy dziecka, w zamian za zmniejszanie miejsc w dużych ośrodkach,
- promowanie rodzicielstwa zastępczego i adopcyjnego,
- wdrożenie rozwiązań skoncentrowanych na przyspieszeniu osiągnięcia stabilizacji życiowej dziecka po separacji od rodziny,
- tworzenie systemu rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka oraz placówek rodzinnych w miejsce placówek instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- dalsza deinstytucjonalizacja pieczy zastępczej,
- tworzenie lokalnych grup wsparcia środowisk rodzicielstwa zastępczego,
- wsparcie procesu usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej, ze szczególnym uwzględnieniem osób z niepełnosprawnościami.

Biorąc pod uwagę przekonanie ustawodawcy, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się dziećmi i wychowywaniu ich oraz ochrona rodziny mogą być osiągnięte przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami, należy podjąć działania mobilizujące do współpracy i efektywnego wdrażania niezbędnych zmian.

Cele, zadania i działania określone w załączonych poniżej programach zmierzają do wyrównania zaobserwowanych braków w zasobach zawierciańskiego systemu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz zaoferowania mieszkańcom nowych, skutecznych rozwiązań w trudnych sytuacjach.

V. Cele i kierunki działania

Jako adresatów *Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024 – 2026* wskazano:

- rodziny zastępcze wraz z dziećmi
- rodziny biologiczne dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej
- usamodzielnianych wychowanków z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych
- kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnego domu dziecka
- placówki opiekuńczo-wychowawcze z terenu powiatu zawierciańskiego
- instytucje i organizacje działające w obszarze pomocy dziecku i rodzinie

CEL STRATEGICZNY: Profesjonalizacja i wsparcie systemu pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim

Celem głównym *Programu* jest tworzenie warunków do sukcesywnej profesjonalizacji pieczy zastępczej w powiecie zawierciańskim z ukierunkowaniem na rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej, dostosowywanie instytucjonalnych form pieczy zastępczej do wymogów prawa i potrzeb wychowanków oraz rozwój systemu wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków pieczy zastępczej.

Cel operacyjny 1. Planowanie i wspieranie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej

Planowane działania:

- promowanie idei rodzicielstwa zastępczego poprzez:
  - üprowadzenie działań informacyjnych i promujących rodzicielstwo zastępcze
  - üwspółpraca z instytucjami i organizacjami na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego
  - üprowadzenie warsztatów dla dzieci umieszczonych w pieczy
  - üorganizacja i promowanie podejmowanych działań w okresie ferii, wakacji oraz świąt na rzecz dzieci
- poszerzenie i aktualizacja katalogu działań motywujących do utworzenia zawodowych rodzin zastępczych,
  - utworzenie rodzinnego domu dziecka prowadzonego przez Powiat Zawierciański,
  - profesjonalizacja rodzin w kierunku ich specjalizacji w tym utworzenia rodziny zawodowej specjalistycznej,
  - organizacja szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
  - szkolenia dla funkcjonujących już rodzin zastępczych
  - profesjonalne wsparcie dla rodzin zastępczych

Zakładane rezultaty:

- zwiększenie świadomości społecznej i wiedzy w zakresie pieczy zastępczej
- wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zastępczych
- wzrost liczby rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych
- wzrost umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziców zastępczych

Wskaźniki:

- liczba inicjatyw podjętych w celu promocji rodzicielstwa zastępczego
- liczba nowych działań
- liczba osób skierowanych na szkolenia
- liczba szkoleń
- liczba i rodzaj udzielanego wsparcia

Cel operacyjny 2. Powrót dziecka z rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej do rodziny biologicznej bądź jego umieszczenie w rodzinie zastępczej lub rodzinie przysposabiającej

Planowane działania:

- współpraca organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych z jednostkami pomocy społecznej w celu powrotu dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej do rodziny biologicznej
- współpraca Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych z organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w celu umieszczenia dziecka w jednej z rodzinnych form pieczy zastępczej

- podtrzymywanie więzi rodzinnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi
- współpraca organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz Centrum Administracyjnego Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych z ośrodkami adopcyjnymi oraz sądami rodzinnymi celem rozpoczęcia procedury adopcyjnej

Zakładane rezultaty:

- powrót dziecka do rodziny biologicznej
- zaspokojenie potrzeb dzieci
- umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej
- umieszczenie dziecka w rodzinie adopcyjnej

Wskaźniki:

- liczba dzieci powracających do rodziny pochodzenia
- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych
- liczba dzieci przysposobionych
- liczba i rodzaj działań podejmowanych na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

Cel operacyjny 3. Zbudowanie systemu wsparcia potrzeb rodzin oraz usamodzielnianych wychowanków

Planowane działania:

- realizacja przedsięwzięć gwarantujących wsparcie rodzin, zarówno przez specjalistów, jak i przez wolontariuszy,
- zorganizowanie przynajmniej jednej kampanii społecznej promującej wolontariat rodzinny,
- wsparcie i edukacja wychowanków przebywających w mieszkaniach treningowych,
- edukacja opiekunów usamodzielnianych wychowanków.

Zakładane rezultaty:

- zaspokojenie potrzeb rodzin i pełnoletnich wychowanków
- wzmacnianie systemu wsparcia rodzin oraz wychowanków pieczy
- wzrost efektywności pracy opiekunów usamodzielnianych wychowanków
- zapobieganie wypaleniu zawodowemu rodzin

Wskaźniki:

- liczba przedsięwzięć
- liczba wolontariuszy, z którymi podpisano umowy
- liczba prowadzonych kampanii
- liczba szkoleń dla opiekunów i wychowanków

Cel operacyjny 4. Rozwój dostępu świadczeń fakultatywnych dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka

Planowane działania:

- zabezpieczenie w budżecie dodatkowego wsparcia finansowego dla rodzin
- współpraca instytucjami i organizacjami pozarządowymi mająca na celu pozyskanie dodatkowych środków finansowych

Zakładane rezultaty:

- wzmocnienie wsparcia finansowego rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka
- zaspokojenie potrzeb dzieci

Wskaźniki:

- liczba wypłaconych świadczeń fakultatywnych w stosunku do złożonych wniosków

Cel operacyjny 5. Wsparcie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej**Planowane działania:**

- umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu chronionym usamodzielnianym wychowankom, którzy po uzyskaniu pełnoletności nie mają możliwości zamieszkania z rodziną biologiczną
- współpraca instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianych wychowanków
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą poprzez udzielanie specjalistycznego poradnictwa: psychologicznego, pedagogicznego - celem zapobiegania wykluczeniu społecznemu
- wsparcie finansowe i rzeczowe

Zakładane rezultaty:

- wzmocnienie systemu wsparcia dla pełnoletnich wychowanków przebywających w pieczy zastępczej
- wzmocnienie umiejętności adaptacyjnych, przystosowujących wychowanków do prawidłowego funkcjonowania w dorosłym życiu
- przygotowanie osób opuszczających pieczę zastępczą do samodzielnego życia i pracy zawodowej

Wskaźniki:

- liczba wychowanków opuszczających pieczę zastępczą
- liczba wychowanków objętych wsparciem
- liczba osób korzystających z pobytu w mieszkaniu chronionym
- liczba i rodzaj udzielonych form pomocy

Cel operacyjny 6. Doskonalenie zawodowe kadr instytucji wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej**Planowane działania:**

- wsparcie specjalistyczne, w tym udział w szkoleniach i konferencjach dla kadry organizatora pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo – wychowawczych
- udział w warsztatach i szkoleniach przeciwdziałających wypaleniu zawodowemu

Zakładane rezultaty:

- zwiększenie kompetencji i umiejętności wśród kadry pracującej w obszarze pomocy dziecku i rodzinie
- zapobieganie wypaleniu zawodowemu
- profesjonalne wypełnianie zadań w obszarze pomocy dziecku i rodzinie

Wskaźniki:

- liczba zrealizowanych szkoleń i ich tematyka
- formy wsparcia pracowników
- liczba pracowników objętych wsparciem

OKREŚLENIE LIMITU RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH NA LATA 2024 – 2026

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalając limit rodzin zastępczych zawodowych nie chodzi o ustalenie wszystkich rodzin zastępczych zawodowych w danym roku, ale tylko tych rodzin zastępczych zawodowych, które powstaną na skutek zawarcia umowy z rodziną zastępczą niezawodową spełniającą warunki wskazane w art. 54 ust. 1 i 2 ustawy.

Aktualnie w powiecie zawierciańskim funkcjonują cztery rodziny zastępcze zawodowe, w tym jedna pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego. Liczba zawodowych rodzin jest niewystarczająca w stosunku do rzeczywistych potrzeb. Konieczne jest sukcesywne zwiększanie ilości rodzin zastępczych zawodowych.

Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w tym specjalistycznych i pełniących funkcje pogotowia rodzinnego w latach 2024 – 2026:

2024r. - 1 rodzinę **2025r.** - 1 rodzinę **2026r.** - 1 rodzinę

Ponadto kolejnym niezbędnym krokiem jest stworzenie rodzinnego domu dziecka, który kompensuje takie wartości opieki rodzinnej tj. potrzeba miłości, przynależności czy indywidualizacji, które w warunkach instytucjonalnych są niemożliwe do osiągnięcia.

Wobec powyższego ustala się limit rodzinnych domów dziecka w latach 2024 – 2026:

2024r. - 1 rodzinny dom dziecka

PARTNERZY W REALIZACJI PROGRAMU

Jednostką koordynującą realizację *Programu* jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zawierciu, które przy jego realizacji będzie współpracowało z następującymi podmiotami:

- rodziny zastępcze
- rodziny pomocowe
- placówki opiekuńczo-wychowawcze
- policja
- ośrodki pomocy społecznej
- sądy rodzinne
- placówki oświatowe
- organizacje pozarządowe, kościoły i związki wyznaniowe
- przedstawiciele służby zdrowia

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Do źródeł finansowania zadań zawartych w *Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2024-2026* należą:

- budżet Powiatu Zawierciańskiego
- budżet państwa w ramach dotacji na wspieranie zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej
- budżety samorządów gminnych, zobowiązanych do współfinansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej

- budżety innych powiatów, zobowiązanych do zwrotu wydatków za dzieci umieszczone w pieczy zastępczej na terenie powiatu zawierciańskiego
- odpłatność rodziców biologicznych
- środki pozyskane z funduszy zewnętrznych

VI. Monitoring i ewaluacja

Prowadzony monitoring będzie zakładał systematyczną analizę stopnia realizacji poszczególnych celów i zadań *Programu*. Okresem monitorowania jest rok kalendarzowy. Ponadto *Program* będzie poddawany ewaluacji, w trakcie której oceniana będzie trafność, efektywność, użyteczność oraz skuteczność realizowanych działań. Wyniki monitoringu oraz ewaluacji będą stanowić podstawę do ewentualnej modyfikacji ujętych w nim celów i kierunków działań bądź definiowania nowych.

Ewaluacja *Programu* będzie prowadzona w oparciu o następujące narzędzia:

- roczne sprawozdania z efektów pracy koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej
- analizę stopnia realizacji opracowanych planów pomocy dziecku
- przeprowadzane oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej oraz funkcjonowania rodziny zastępczej
- indywidualne programy usamodzielnienia

Monitorowanie przebiegu realizacji *Programu* będzie polegało na zbieraniu danych dotyczących zrealizowanych zadań, w celu oceny, czy założenia zostały zrealizowane.

Podsumowanie

Przepisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyznaczają dwa zasadnicze kierunki działania. W pierwszym z nich kładzie się nacisk na utrzymanie dzieci w naturalnym środowisku, w drugim natomiast na zapewnienie sprawnie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców biologicznych.

W rodzinie szukamy poczucia bezpieczeństwa i przynależności. Dając je i dzieląc się miłością bezwarunkową, uczymy dzieci tego samego, pokazujemy, że każdy zasługuje na szacunek i szczęście.

Rozwój dziecka może przebiegać harmonijnie wtedy, gdy są zabezpieczone te wszystkie jego potrzeby. Gdy nie jest możliwe, z różnych przyczyn, zapewnienie odpowiednich warunków w rodzinie biologicznej, to niezbędne jest włączenie się państwa w wychowanie dziecka. Odbywa się to poprzez umieszczenie w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Główny nacisk należy położyć na rozwój i profesjonalizację pieczy zastępczej, tj. pozyskiwanie i szkolenie kandydatów na rodziców zastępczych, którzy w przyszłości zapewniliby odpowiednie warunki do opieki i rozwoju dziecka pozbawionego możliwości opieki ze strony rodziców biologicznych; dostosowywanie i profesjonalizację instytucjonalnych form pieczy zastępczej. Podejmując konieczne działania wszystkie instytucje powinny kierować się przede wszystkim dobrem dziecka.

Niniejszy *Program* ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się problemów, potrzeb i możliwości finansowych powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej. Zadania i działania zawarte w niniejszym dokumencie mogą być korygowane w przypadku wystąpienia takiej konieczności.

Załączniki

Spis tabel:

Tabela nr 1. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w latach 2021 - 2023

Tabela nr 2. Liczba rodzin zastępczych/liczba umieszczonych w nich dzieci w 2023r.

Tabela nr 3. Rodziny zastępcze w powiecie zawierciańskim w okresie 01.01.2021r. - 31.12.2023r.

Tabela nr 4. Liczba nowych rodzin zastępczych utworzonych w okresie 01.01.2021r. - 31.12.2023r.

Tabela nr 5. Liczba wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023

Tabela nr 6. Liczba dzieci umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2021 – 2023

Tabela nr 7. Liczba wychowanków objętych pomocą na usamodzielnienie

Spis wykresów:

Wykres nr 1. Formy rodzinnej i instytucjonalnej pieczy

Wykres nr 2. Główne powody kierowania dzieci do pieczy zastępczej Wykres nr 3. Rodziny zastępcze w powiecie zawierciańskim

Uzasadnienie

Zgodnie z zapisem art. 180 pkt.1 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U z 2024, poz.177), do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczania liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy, uwzględniający założenia wynikające z planu rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, konieczność zapewnienia dzieciom z terenu powiatu rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczanie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z powyższym zachodzi potrzeba opracowania Programu na lata 2024 – 2026.